

NOS

Nr 1 2013 Årgång 35

Medlemsorgan för Föreningen Natur och Samhälle i Norden

Föreningen Natur och Samhälle i Norden (FNSiN)

FNSiN grundades år 1973

Ur föreningens stadgar:

”§2 Föreningen skall samla intresserade av natur och samhälle i Norden till allsidiga studier därav. Genom studieverksamhet, föreläsningar, exkursioner och publikationer skall Föreningen sprida kunskap om natur och samhälle med huvudinriktning på Norden. Föreningen är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening.

§3 Föreningens huvudsakliga intresseområden är Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge, Sverige och Åland samt områden med historisk eller annan **anknytning till länderna i Norden.**”

FNSiN samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan och med andra föreningar. FNSiN ingår i Förbundet för Ekoparken. Läs mer på vår hemsida www.fnsin.nu.

Föreningens adress:

c/o Eva Innings
Dalgårdsvägen 55
121 33 Enskededalen
08-774 12 53(b)

Föreningens lokal Baltzar har adress

Baltzar von Platens gata 11

Medlemsavgiften 2013

Fullbetalande medlem 160 kr
Ny dito efter 1/7 80 kr
Famijemedlem 80 kr

Plusgiro: 67 01 50- 2

Medlemsavgifter och beställning av skrifter

NOS redaktion: Bente af Edholm, Erik Elvers, Soili Bisi Ström (adresser, se styrelsen), Anders Schærström

Ansvarig utgivare Anders Schærström,
Kometvägen 49, 183 48 Täby;
08-758 30 03; 070-693 91 28
anders.schaerstrom@telia.com

Material till NOS skickas till:
nos.fnsin@gmail.com

NOS har ISSN: 0348-7970

NOS utkommer 4 ggr/år.
Manusstopp 1 dec/mars/juni resp. sept.

Internet: Hemsida: www.fnsin.nu

FNSiN, styrelse

Ordförande
Bente af Edholm
Fritiofsvägen 4
182 54 Djursholm
08-622 55 25; 070-400 01 99
bente.fnsin@gmail.com

Vice ordförande:
Soili Bisi-Ström
Fatburs Kvarng.14
118 64 Stockholm
08-19 12 52 (b)
070-370 07 75
bisi-strom@bredband.net

Sekreterare
Nina Bohigas
Torneägatan 33,
164 79 Kista
Mobil: 070-454 77 24
Nina_bohigas@hotmail.com

Kassör:
Elena Teterina
Täppgränd 37
121 33 Enskededalen
070-766 51 23
jelenatet@hotmail.com

Övriga ledamöter
Birgitta Traxel
Vesslevägen 40nb
167 67 Bromma
08-25 03 35 (b)
Birgitta.traxel@gmail.com

Camilla Berg
Fredrikslundsvägen14
168 34 Bromma
08-26 25 84
Camilla_Berg@spray.se

Erik Elvers
Illerstigen 28
170 71 Solna
08-85 84 88(b)
E.elvers@bredband.net

Hans Weimer
Ferievägen 53
168 41 Bromma
08-37 39 52;070-374 07 53

Henrik Hansson
Klippgatan 8 C, 4 tr
171 47 Solna
08-730 31 56; 070-319 01 50

Per-Ulf Allmo
Tullingebergsvägen 15
146 45 Tullinge
070 315 69 16
Per-ulf@allmo.se

Webbansvarig:
Monika Kristensson
Sickla Kanalgata 12
120 67 Stockholm
08-641 50 11 (b)

Kontaktperson,
FNSiN Östergötland
Håkan Bley
Sköldvägen 18
61633 Åby
011-63169 (b) 011-191125 (a)

Våra böcker:

	normal	medlem
De goda ogräsen	75	50
Estland	50	30
Gotska Sandön, ny	100	75
Kall ökensand	75	50
Spetsbergen	50	30
Tyresta	20	10

(Porto tillkommer)

Beställ genom Eva Innings 08-774 12 53;
eva.innings@telia.com.

Omslagsbilder:

Framsidan: Det finns ett liv efter jul.

Foto: Bente af Edholm

Baksidan: Vinternatt i Tantolunden.

Foto: Claes Göran Ström:

Ordföranden har ordet

Tillbaka till naturen - ta tillbaka naturen / tillbaka till kulturen - ta tillbaka kulturen.
Eller: Lämna tillbaka kulturen till naturen?

Kan man kräva tillbaka kulturskatter som hamnat långt från dess ursprungliga platser? föremål som insamlats till museer i annat land? Ja? Nej? Svår fråga. Föremålen kan ju ha skilda betydelser både för olika samhällen och under olika tider. Ska vi skicka tillbaka föremål kors och tvärs över jorden när någon kulturgrupp i nutiden sparat upp något föremål de hade för länge sen. Ett föremål som kanske inte ens hade funnits kvar om det inte fått överleva i just en museimiljö. Med respekt för enskilda kulturgruppers önskan att få hem och värda och värda sina förfäders hantverk/ konstverk/ kulturföremål och ibland även kroppsdelar, så skickas dessa ting tillbaka.

Samtidigt förväntas en samsyn på det kulturhistoriska värdet i de samlade prylarna och även en gemensam förståelse för de monetära värden som unika pjäser kan uppnå. Ofta skrivs avtal och överenskommelser, om fortsatt underhåll och vård med musealt syfte, bl.a. för framtida generationers möjligheter till historiska studier.

"Vad tror du hände sen?" (- är titeln på en bok, med urklippta hål om Mumintrollen av Tove Janson, och den titeln brukar jag citera när jag tycker det passar).

Med olika värdegrund kan oväntade saker inträffa. Ömtåliga föremål kan utsättas för "naturens gång", kulturhistoriska skatter återböras till förfäderna, hantverk av trä återlämnas till

Föreningsmedlemmar tillsammans på museum.

skogen och avtal kan negligeras och brytas. (Det har ju hänt förr att historiska avtal har brutits - men av andra parter. Kommer att tänka på uttrycket "svinhugg går igen").

Ja, ovärderliga konstskatter kan slängas tillbaka till naturen om t.ex. förfäder, själar och andar manar till detta, och sedan går förintelsen ganska fort. Naturen ger och naturen tar.

Men, varför? "Våffor gör di på dette viset?" Förstår "dom" ingenting eller är det vi som inget begriper? Nä, ingenting är självklart i denna fråga om konventioner och kulturspecifika ytt-ringar, (men vad som händer ute i vattendragen när t.ex. museiföremålen konserveringskemikalier frigörs i naturen tors jag inte ens tänka på).

Även inom en mindre kulturgrupp kan meningskiljaktigheter leda till problem just för att man inte tillräckligt väl begriper sig på varandra, fastän man har gemensam värdegrund. Detta kan komma till uttryck särskilt tydligt om någon överskrider en slags tabugräs. Man upplever olika även om man upplever tillsammans. Ibland får man avgöra meningskiljaktigheterna tillsammans, t.ex. genom omröstning - t.ex. på ett vårmöte. Då får man tillsammans upptäcka vad de flesta i gruppen tycker eller vill. Och det är ju något av vår förenings signum att upptäcka tillsammans.

Nu så kommer julen - nu är julen här,
vi firar den tillsammans - då blir den så kär.

God jul
&
Gott nytt år
önskar
Bente

Tredje geten heter gul - den är julbock varje jul.

Isländska jultomtar och deras namn

Endast tomten är vaken, står det i Viktor Rydbergs dikt Tomten 1881. En tyst och fundersam tomte i grått som går runt i gården. En som folk satte ut julgröt åt och som mer var släkt med vättar, alver och oknytt än med den nutida rödklädde tomte som kommer med julklappar. Förebilden för honom, Sancta Claus, anses hämtad från den helige Nikolaus, på 300-talet en givmild biskop i Myra, i nuvarande Turkiet. Den rödklädde danske julemanden eller nissen blev också känd på Island, butikerna i Reykjavík började skylta med honom på 1920-talet. En tomte lik Nikolaus, som på många håll i Europa kommer den 6 december, började vid mitten av 1900-talet lägga gåvor i barnens skor när de sover. Denseden finns också vid jultiden.

De isländska jultomtarna är av en farlig sort, men de tycks ha mildrats med åren så att de nu bara hittar på hyss, men hungriga är de. De isländska tomtarna är söner till häxan Gryla och av trollsläkt. Hon har många huvuden, är skäggig, har många svansar och äter olydiga barn, samlar upp dem i en säck och släpar iväg dem. Gryla är känd sedan 1200-talet och den hemska häxan beskrivs på många olika sätt. Hon ingår i en uppfostran under hot. I en dikt från 1600-talet berättas att hon har många barn med Leppalúði och de är *jólasveinar*, inga rara söner. Släktet kunde komma från fjällen eller i skinnbåt från Finnmark eller Grönland. När Nationalmuseum på 1800-talet samlade in uppgifter om dem varierade antalet. I somliga visor är de nio och i andra tretton, men många fler namn finns upptecknade, alla luriga eller märkliga.

*Julskyltning i ullaffären Gefjun i Reykjavík 1969.
Foto: Erik Elvers*

Skriften *Jólin koma* med dikter av Jóhannes úr Kötlum, illustrerade av Tryggvi Magnússon kom 1932. Den befäste de gamla tomtarnas namn och utseende. Nu är de tretton och de anländer, en om dagen, från den 12 december till julafton. De kommer från fjällen och tar sig in i den traditionella torvgården, klädda som gammaldags bönder med randiga toppluvor. Radion var med till att standardisera dem och från 1988 kommer de också till Nationalmuseum.

Den förste som kommer är Stekkjarstaur. Han går i fårhuset och försöker suga mjölk av tackorna. *Stekkur* är en fälla och *staur* är en stolpe, han tycks ha träben.? Följande dag kommer Giljagaur, tar sig in i fjöset, fåhuset, och stjälar mjölk. *Gil* är en klyfta och *gaur* en lymmel.? Stúfur, nummer tre, knycker en stekpanna i köket eller *eldhúsið* och springer iväg för att slicka den. *Stúfur* är en stump. Þvörusleikir är den fjärde och han slickar grötsleven. *Þvara* är ett kräkla, en slags slev, att röra med, *sleikja* är samma ord som slicka. Den femte, Pottasleikir, slickar grytan när han lurat bort barnen ur köket. *Pottur* är en gryta. Den sjätte, Askasleikir, slickar ur de träkärl som gårdsfolket äter ur. *Askur* är ett laggat kärl och har ett fast lock som maten kan skäras på. Husmor portionerade maten i personliga *askar* och man den åt den, sittande på sängen i *badstofan*, som var gårdens sov-

och arbetsrum. Den sjunde Hurðaskellir smäl-
ler med dörrarna när folket vilar sig i skymning-
en. *Hurð* är en dörr och *skella* smälla.
Skyrgámur, den åttonde, tar locket av skyrturn-
nan och äter mer än han tål. *Skyr* är en rätt gjord
på skummjolk. Med lite sur kultur och löpe koa-
gulerar den uppvärmda mjölken och ostmassan
kan förvaras länge. *Gámur* är ett matvrak och för
övrigt ett nyord för container. Den nionde,
Bjúgnakrækir, klättrar upp på sparrarna där
korvarna hänger för att rökas över den öppna
elden i köket och där äter han dem. *Bjúgur* är en
korv och *krækja* står för kroka. Gluggagægir,
den tionde, tittar med sitt fula tryne in genom
fönstret efter något att värt att stjäla. *Gluggi* är en
glugg eller ett fönster och *gægja* att kika eller
speja. Den elfte Gáttapefur kommer för att han
med sin stora näsa känt doften av *laufabraud*,
utskurna, flottyrstekta vetekakor, som bakas till
jul. *Gátt* är en dörröppning och *þefa* att lukta.
Den tolfte Ketkrókur kommer dagen före
julafton, á Þorláksmessudag, den helige Thorlaks
dag. Tomten försöker fiska upp kött genom

skorstenen. *Ket* eller *kjöt* är kött och *krókur* en
krok. Sist i raden kommer **Kertasníkir** som på
julafton följer efter de små barn som fått ett ljus,
den traditionella julgåvan. *Kerti* är ett ljus och
sníkja att tigga.

Julnatten håller tomtarna sig i skinnet och be-
undrar alla ljusen. Sedan försvinner de, den siste
på trettondagen och snön faller över deras spår.

Nanna Hermansson

Källor:

Árni Björnsson, *Saga daganna*, Mál og menning.
Reykjavík 1993.

Jóhannes úr Kötlum, *Jólin koma. Kvæði handa
börnum. Með myndum eftir Tryggva Magnússon*.
Mál og menning. Reykjavík 1932. Tuttugasta og
fimmta prentun 2008.

Se www.natmus.is

Flera av orden finns illustrerade i den fantastis-
ka, nya ordboken www.islex.hi.is, 8.12.2011

Runamo i Blekinge

800 års historia om en berghäll på en forntida väg

Området mellan Bräkne-Hoby och Ronneby
utgörs av en ca 10 km stor, bergig vildmark
med många små sjöar. Denna skog kallas Hoby
skog, av gammalt en bygdegräns, både lokalt
och mellan västra och östra Blekinge,
koloniserad först under medeltid. I de båda
nämnda bygderna ligger forngravarna tätt, men
däremellan saknas dessa helt, med ett undantag.
På en karta över fornlämningar syns ett
pärlband av ett 20-tal gravmarkeringar genom
skogen, från västnordväst mot östsydöst,
börjande ett par km sydöst om Bräkne-Hoby
och slutande vid Ronneby brunn.

Dessa fornlämningar markerar sträckningen av
en urgammal väg, minst 2000 år gammal,
eftersom gravarna är från järnåldern, delvis
kanske äldre. De är stensättningar av olika form,
några synliga från vägen, som ställvis är
hålformad, alltså nednött som ett flackt dike av
alla fötter. Vägen kallades under medeltiden

Margaretastigen och gick mellan Malmö och
Kalmar. Den här beskrivna delen kallades Kongs
Lyden (Kungsleden) under 1600-talet, men var
redan ca år 1650 övergiven. Vägen är numera en
del av Blekingeleden som slingrar sig genom
landskapet. Området kallas även Vierydsplatån
efter Vierydsån, som vid vägens mellersta del
rinner genom skogen ner till mynningen i havet,
där en gammal stenvalvsbro beundrades vid
föreningens landskapsresa år 2011. Några km
norr om vägen rinner ån genom Nässjön med en
av Blekinges 7 fornborgar intill västra stranden.

I vägens västra del, halvvägs mellan bygden i
Hoby och Vierydsån, går vägen över ett område
med hällar. På en häll står en typ av fornlämning,
som är ovanlig i Sverige men vanlig i Blekinge,
men allra vanligast i Hoby och Ronneby socknar.
Den kallas vanligen ”block på underliggare”,
även ”uppallad sten” eller ”liggande höna”, och
”offersten”, antydande att man förr inte förstod

vad den använts till. Den består av ett större block, som vilar på några mindre stenar, vanligen tre. Eftersom den ofta står på en berghäll med obetydligt jordlager har man i endast få fall hittat gravfynd, från tiden yngre bronsålder—äldre järnålder, i ett fall ett litet keramikkarl. De flesta är fyndtomma.

Nära det upplade blocket går vägen över en granithäll med en ca 15 meter lång och några dm bred diabasgång eller ränna av hård, vulkanisk bergart, fylld av sprickor, vilka uppkommer vid temperaturspänningar. Platsen heter Runamo och hällens sprickor är märkliga och gåtfulla och liknar delvis runor, men långt ifrån alla. ”I Blekinge ser man en till väg för de resande danad berghäll, anmärkningsvärd genom underliga bokstavstecken”. Så börjar historien om Runamo. Orden skrevs ca år 1200 av den danske historieskrivaren Saxo Grammaticus i inledningen till hans danska historia, skriven på uppdrag av ärkebiskop Absalon i Lund. Han berättar (enligt Folke Wirén) att kung Valdemar den store på 1100-talet sändt en expedition med forskare till hällen, vilka emellertid meddelade, att de inte kunde förstå tecknen. Längre fram i texten påstår han motsägelsefullt, att tecknen handlar om Harald Hildetand, dansk sagokung på 700-talet och dennes krigsbedrifter. Harald stupade i slaget på Bråvalla hed, vilket Esaias Tegnér diktar om i ”Fritiofs saga”. Förklaringen till påståendet kan vara, att expeditionen förde med sig folkliga traditioner från ortsborna. Mats Bramstäng skriver, att nämnda expedition sändes ut av kung Valdemar Atterdag, kungen som brandskattade Visby på 1300-talet. Denne uppgift är uppenbarligen ett missförstånd.

Debatten om hällen vilar därefter till mitten av 1600-talet, då stormaktstidens forntidsintresse tar fart. Tidens främste fornforskare i Danmark, Ole Worm, sänder en amanuens till Runamo, men denne kan med svårighet bara läsa ordet ”Lund”. Runamo presenteras och avbildas även i Erik Dahlbergs praktverk ”Suecia antiqua”. På 1700-talet fortsätter debatten med att främst danskar trots tolkningsproblem anser att tecknen är runor. Men år 1762 hävdar en svensk fornforskare, Broocman, att de s.k. runorna är naturliga sprickor och alltså ej går att tolka. Många etablerade forskare, även svenskar, väljer att tysta ner debatten och inte ta ställning.

I Danmark vägrade 1800-talsromantikerna att utan vidare skrota Runamos äkthet. Blekinge var ju danskt i äldre tid. Den 14 juli år 1833 kom tre högt uppsatta danska vetenskapsmän och en konstnär till Hoby för att slutligen få klarhet i hällens gåta. De tre herrarna var professorer, en i runologi, den lärdeste i Norden då, Finn Magnusen, en var geolog och en kulturhistoriker. De tar in i prästgården hos **prosten Wulff, vilken tvivlar på ”runornas” äkthet.** Man kommer fram till, att vissa sprickor är naturliga, andra inhuggna av människor. Magnusen finner de senare likna tyska, feniciska och ”kelt-iberiska” skrivtecken, men kan inte få fram någon mening. Besvikna reser de lärde hem. Efter nästan ett år faller det Magnusen in, att han skall läsa texten från höger till vänster. Nu kan han läsa ord för ord och får utan svårighet ihop en lång dikt. Gåtan är äntligen löst! Eller ?

Den berömde svenske kemisten Berzelius har en förkrossande erfarenhet av sprickor i diabasgångar. Med vetskapen om Magnusens tolkning reser han nyfiken till Runamo, och konstaterar snabbt, att danskens tolkning är en fantasiprodukt. Med tanke på Magnusens auktoritet skrattar danskarna åt den tokige svensken. Då reser Sven Nilsson, berömd arkeologiprofessor i Lund, till Runamo, och konstaterar alla ”runor” vara naturliga sprickor. Avgörandets stund kommer, när den danske ! (alltså ej svenske) forskaren Worsaae år 1844 publicerar sina omfattande undersökningar vid Runamo från ett besök år 1842. Både han och Sven Nilsson har upptäckt, att om man bryter bort de run-liknande tecknen på ytan fortsätter desamma djupt ner i berget. Worsaae har vidare gjort gipsavgjutningar av diabasgången, som han ställer ut i Köpenhamn parallellt med teckningarna av Magnusens konstnär. Man ser tydligt olikheterna. Han omtalar slutligen, att han anvisats andra diabasgångar med runliknande sprickor i trakten.

Efter närmare tusen års skriven historia blev världens största och märkligaste runinskrift bara en naturlig sprickbildning. Men kanske inte bara. Det kanske finns något annat vid Runamo, det vore ju synd annars. När ett danskt (vad annars?) forskarlag år 1959 besökte platsen fixerades en tanke, som länge legat i

luften. Folke Wirén skriver: ”Kanske Runamo är äldre än runorna, kanske det inte är de mystiska tecknen, som gett platsen dess intresse. Utan kanske det är platsen, som gett mystik åt de naturliga tecknen. Kanske Runamo är en uråldrig kultplats med helig kraft i sig. När sedan runorna blev kända i Norden såsom tecken fyllda av hemlig kraft, var det väl inte så underligt, att de upptäckta sprickorna fick mer värde ju mer outransakliga de föreföll. De var kanske huggna in i berget av runornas herre själv, Oden”.

Det kanske inte är en tillfällighet, att Runamo ligger på en minst tvåtusenårig väg, kantad av

förhistoriska gravar. På hällen har hembygdsföreningen i Hoby rest en minnessten.

Kjell Linnér

Litteratur:

Wirén, F. 1962. Historien om Runamo. Bräkne-Hoby. En sockenbok. Karlshamn.

Bramstäng, M. 1977. Strid kring Jordens väldigaste runinskrift. Sällsamheter i Blekinge. Falköping.

En bild av ristningen (?) finns på nätet. Se: <http://www.alfheim.dk/runamo.htm>

(NOS.red.)

Från landskapsresan

Närke och delar av Västmanland med en del av de platser som besöktes under landskapsresan. Utgångspunkten Örebro ligger som synes ganska centralt.

Karta: Erik Elvers

Vi fortsätter här rapporteringen från landskapsresan till Närke-Bergslagen som började i förra numret av NOS. Fortsättning lär följa i nästa nummer.

Ängelsberg

Ängelsberg hette tidigare Englikenbenning och grundlades troligen av Engelbrekt Engelbrektssons farfar Englike Engelbrektsson.

I Dunshammar, ett par km söder om samhället, finns lämningar av människor som bodde där för cirka 1.500 år sedan och som utvann järn ur myr-malm i blåsterugnar.

Strax söder om Engelsbergs bruk anlades vid sekelskiftet 1900 en ångsåg. Sågverket ägdes först av Barkens Sågverks AB, och senare av Avesta Jernverks AB. Verksamheten lades ned 1952 och idag återstår endast maskinhuset samt en arbetarbostad.

I Ängelsberg fanns runt förra sekelskiftet en konstnärskoloni med Olof Arborelius som grundare.

Vi vandrade runt i Engelsbergs järnbruk under sakkunnig ledning av vår guide, Gudrun Söder-

berg. Gudrun hade varit lärare i naturvetenskapliga ämnen så hon kunde svara på våra besvärliga frågor.

Vi fick bl.a. beskåda en s.k. rostugn som preparerade malmen före behandlingen i masugnen. Vidare bekrevs hela processen med rostugn, masugn och smide på ett fångslände sätt.

Väl värt ett besök för den som inte varit där.

Värt att notera:

För 100 år sedan var produktionen vid en genomsnittlig masugn i Sverige ungefär 10 ton tackjärn per dygn. Det fanns vid denna tid ungefär 150 masugnar i landet med en sammanlagd produktion av ca 400 000 ton tackjärn om året. Nuförtiden är dygnsproduktionen vid en modern masugn ungefär 10 000 - 12 000 ton.

Gunnar Sjödin

Riseberga Kloster

Sent en kväll kom vi fram till Riseberga Klosterruin utanför Fjugesta. Det hade blivit ganska så mörkt, och svårt att läsa på informationstavlorna, men det var stämningfullt att vandra där och se ut över slätten.

Nunneklostret grundades redan under senare delen av 1100-talet, som dotterkloster till Vreta, och var verksamt i 350 år. Jarlen Birger Brosa skänkte jorden till egendomen, och hans änkedrottning Birgitta blev nunna där. Senare var två av Heliga Birgittas döttrar noviser där.

Det är inte så långt till de då oländiga tassemarkerna t.ex. i Tiveden och Kilsbergen där många nunnor och munkar (lekbröder, som bodde utanför klostermuren) tillbringade perioder som eremiter.

Klostret fick vartefter ett mycket stort jordinnehav som omfattade gårdar, kvarnar, gruvor och kyrkor i Närke, Sörmland, Värmland, Västergötland, Östergötland och på Öland.

Eftersom det var rikt försåg sig Gustav Vasa begärligt av dess egendomar 1527 vid

reformationen. År 1534 fanns endast abbedissan och två nunnor kvar och de flyttade då, sannolikt till ett kloster utomlands. Man kan tänka sig vilken lång, mödosam och rimligen farlig vandring söderut de hade! Efter ytterligare drygt 10 år, år 1546, ödelades det tomma klostret av en eldsvåda kanske p.g.a. åskslag.

Det är bara en del av gavelmuren som idag finns kvar ovan jord eftersom en del av stenarna från ruinen återanvänts i andra byggen, men man ser av husgrunderna vilken stor anläggning det var, och man kan föreställa sig hur 10 generationer av nunnor strövat omkring i den.

Erik Elvers

I Wadköping

Foto: Sara Mariasdotter och Anders Stålnacke

Wadköping

Namnet Wadköping för tankarna till Hjalmar Bergman och hans fiktiva stad Wadköping. Den stadsdel i Örebro som benämns Wadköping är ett friluftsmuseum med trähus som flyttats dit från centrala Örebro. Husen är från 1600-, 1700- och 1800-tal. Friluftsmuseet, som ligger vid Svartån i anslutning till Stadsparken, är mycket välbesökt.

Vi strosade runt i Wadköping en kväll och njöt av atmosfären och de välunderhållna husen. Husen var dock stängda så vi fick fantisera om vad vi hade kunnat se i Kungsstugan, Cajsa Wargs hus, Kronbloms kök, Hjalmar Bergmans museum m.fl. Friluftsmuseet erbjuder också aktiviteter såsom teater, musikunderhållning, utställningar och marknader.

Gunnel Wallén

Besöket på Aguélimuséet i Sala.

Först något om bakgrunden till mitt personliga intresse för konstnären Ivan Aguéli: Min morbror (en numera avliden konstnär) höll honom för en av Sveriges största konstnärer genom tiderna. Aguélis korta och dramatiska liv, och hans nära kontakter med, och influenser från, några av dåtidens främsta utländska konstnärer, poeter och musiker, gjorde knappast mitt intresse för honom mindre... Så när jag fick höra att årets landskapsresa skulle gå till Närke, var valet av studieobjekt givet!

Aguéli föddes i en medelklassfamilj i Sala, år 1869. Mot sin auktoritära faders vilja, avslutade han inte sina studier, utan började istället utöva sin favoritsyssla - nämligen måleri. Uppmuntrad av dåtida stora svenska konstnärer som Richard Bergh och Karl Nordström, reste han till Paris, och inspirerades av de nya konstströmningarna. För att försörja sitt måleri skrev han konstkritik i olika tidskrifter. Inkomsterna var knappa – och mer än en gång bad han sin mamma att skicka litet pengar. Eftersom hennes tillgångar var otillräckliga - så visade hon vid ett tillfälle några av hans tidigare tavlor för Carl Friberg, Salas dåtida stadsläkare, och undrade om han ansåg dem vara något värda. Det gjorde han (som tur var!) och köpte, vartefter, in flera av hans tavlor.

Dessa tavlor – som kom att kallas 'den Fribergska samlingen'- donerade Carl efter Aguélis död (1917), till Nationalmuseum. Långt senare, var det de, som kom att utgöra stommen i det 1962 öppnade Aguélimuséet i Sala. (En annan av hans mecenater, var prins Eugen, själv en känd konstnär, och med näsa för vad som låg i tiden. I hans berömda målning 'Molnet' kan man spåra påverkan konstnärerna emellan: Mystiken i stigen som slingrar mot en okänd horisont och träden som stora heltäckande färgytor vilka spelar mot varandra.) I Aguélis 'Gotländskt landskap', från 1892, finns liknande odetaljerade trädformationer som kontrasterar mot varandra, och nästan bildar ett abstrakt mönster...

Jag upptäckte andra målningar på muséet, som jag redan tidigare bekantat mig med inför mitt Aguéeliföredrag. Bl.a. ett Stockholmsmotiv från 1892; gula husväggar med röda tak mot en klarblå himmel (med samma heltäckande färgytor ä

la Gauguin). Samt en målning från Egypten (hans favoritland p.g.a. 'det monoteistiska ljuset') 'Landskap med blånande bergskedja' från 1916. En av hans kanske mest kända målningar, som visar ett solbelyst ökenlandskap med en enda grön växt och en långsträckt blåskimrande bergskedja i bakgrunden. Alla tre tavlorna är f.ö. exempel på några av de motiv han inspirerades av i sin konst: Den gotländska naturen, storstadens huskroppar, ljuset i Medelhavsområdet...

Tyvärr visade oss inte vår guide, konstnären Å-C Danell, runt i muséet och berättade om målningarna. Istället berättade han om Aguélis liv och resor, vilket jag ju redan tidigare gjort på en FNSiN-träff. (Eftersom jag uppenbarligen inte tillräckligt tydligt klargjort våra önskemål, så kände jag mig föranledd att berätta litet om några av muséets tavlor)

Muséets vackra lokaler inrymmer även en sal med vandringsutställningar av modern konst och används emellanåt för olika typer av kulturella aktiviteter. Ett charmigt litet café med hembakta frestelser, fick oss att avsluta vår idoga vecka med fika på gården. I bakgrunden övade en liten musikgrupp inför ett kvällsuppträdande. Stilla flöjttoner letade sig från den soliga innergården upp mot en klarblå himmel. Det kändes Aguélistiskt meditativt och som ett fint avslut på en upplevelserik vecka tillsammans!

Sara Mariasdotter

Foto: Sara Mariasdotter och Anders Stålnacke

Utnäset

På resans andra dag gjorde vi en vandring på Utnäset vid Vätterns nordvästra strand. Det är ett naturskyddat område beläget 25 km söder om Askersund. Vi följde en vandringsled som förde oss genom ett kuperat och omväxlande landskap. Tallskog, granskog och stränder med isslipade klippor avlöste varandra. Vid en plats som inbjöd till bad stannade vi och åt vår matsäckslunch. Vätterns vatten är känt för att vara kallt men vi som badade tyckte bara att det kändes härligt uppfriskande. Vi fortsatte vår vandring och fick vackra utsikter över norra Vätterns skärgårdslandskap. Vi såg också fällida träd med tydliga märken efter bävertänder, pors och blåbär i mängder.

Gunnel Wallén

Avstickarna

Avstickarna Eva Innings, Bengt och jag reste några dagar före de andra. Evas första överraskning var ett rosa sagoliknande slott vid Hjälmaren. Där bor familjen Klingspor på Stora Sundby gård med runsten och fornborg från 1000-talet. Stora Sundby omnämns i litteraturen redan på 1300-talet. Slottets inre arkitektur symboliserar en årskalender: 52 rum för antalet veckor, 12 små torn för antalet månader, fyra stora torn för antalet årstider och 365 fönster för antalet dagar per år.

I trästaden Nora, som till stora delar ser ut som det gjorde för 100 år sedan, bodde vi två nätter. Tåghemmet låg intill Norasjön. Där badade vi före frukost varje morgon.

Skärmarbodabergan ligger drygt 2 mil norr om Örebro. Av fyra stignät, valde vi Mogetorp, som blev ett omtyckt friluftsområde, redan på 1940-talet, då nuvarande Mogetorps vårdshus var en mycket uppskattad friluftsgård. Högst upp på Falleraberget, finns en minnesplats, över Kilsbergsfrämjandets grundare Gustav Roseé. Midsommaraftnarna avslutades med att han med sitt

dragspel, gick i täten för deltagarna upp på Falleraberget för att invänta den uppgående solen. Vi som gick här nu, hänfördes också av den vidsträckta utsikten, där slättlandskapets lövskog övergår i höglandets barrskog.

Vi gick med lätt packning, bara vatten och kamera. Björnbär, blåbär och lingon fanns i sådan mängd, att jag ångrade, att jag lämnat bärplockaren i bilen. Helst hade jag stannat i bärskogen, medan Eva, som är en van vandrerska, travar på i snabb takt och endast stannar för speciella växter. Dock fick jag stopp på vår miljövän, när en kastrull låg utslängd i skogen. Vi fick något att plocka i och frukostarna förgylldes med råörda lingon.

Vi möttes av ett lodrätt stenblock, kallat "Väggen" och vid Mogetorpsområdets enda blockgrotta ringde Eva hem. Vi fick ett starkt behov av att berätta om det förunderliga.

När vi passerat gränsen mellan Närke och Västmanland, fick Bengt syn på en militäranläggning, byggd utan ingång. Hemma igen läser vi, att det är en gammal vattenreservoar. Jag trodde mig se kantareller och Eva ser en hägring i fjärran. Det visar sig vara Hålahults nedlagda sanatorium. I parken finns ett stort sibiriskt korkträd (*Phellodendron amurense*) med ursprung i Kina. Man får sådan livlig fantasi i en trakt som denna. Ta t.ex. Brudslöjan, Suckarnas bro, Jättegranarna och Rangelbäcken, i vilken vi svalkade våra trötta fötter. Barfota och med utslaget hår, kände jag mig, som ett av "Trollen i Skärmarbodabergan", de som faktiskt finns omnämnda i litteraturen.

Ända sedan jag var ung möbelförsäljare, har jag

Eva och Elisabet omfamnar en av jättegranarna vid Rangelbäcken. Foto: Bengt Nilsson

älskat stålmöbler. Tillsammans med Monica och Ragnar Kristensson fick jag nöjet, att se dem igen. Grythyttans möbeltillverkning började med en uppmärksammad stol på Stockholmsutställningen 1930. A2 tillverkas än i dag.

Från gruvorna vet vi, att hästarna inte behövdes där nere längre och när hästkosmeden Karl Lindqvists son Artur böjde till en järnstång, som liknade en stol, gjorde fantasin och fortsatt hårt arbete resten. Fabriken fick vi inte se, men väl två utställningshallar, fyllda med både gamla och nya möbler av högsta kvalitet.

Jag vispar hellre min sockerkaka i en skål av rostfritt stål, än i en bunke av plast. Kanske är jag gammalmodig, men jag är hellre en järnlady, än en lealös plastfigur.

Elisabet Römert

Recensioner

Nya livsrum för sydtyska fåglar

Ruge, K; Heidinger, C; Havelka, P & Steinmetz, R: *Von Reiher, Specht und Wiedehopf. Vögel und ihre Lebensräume in Baden-Württemberg*. G Braun Buchverlag 2009 (Bokuspris: 224 kr exkl. frakt)

För många nordbor är nog Tyskland ett land som man antingen flyger över eller tar sig igenom på motorvägar snarast möjligt, inte ett land man stannar i för att uppleva naturskönhet. Och ändå – finns det uppenbarligen natursköna nischer.

En fågelbok behöver inte uteslutande bestå av närbilder på arter, latinska namn och försök att återge läten. Här har vi en bok som berättar på ett enkelt sätt i ord (på tyska) och i många underbara bilder om hur fågelarter fått sina livsmiljöer inskränkta, men i vissa fall återhämtat sig, i det sydvästra hörnet av Tyskland. I Baden-Württemberg finns en mångfald av biotoper, ett klimat på gränsen mellan det maritima och det kontinentala, en intensivt utnyttjad areal men också gröna fickor.

Fåglarnas livsmiljöer presenteras i ett sammanhang där det geologiska tidsperspektivet förenas med industrisamhällets. Tyskland är inte bara städer, motorvägar och industrier utan även parker, våtmarker, hålvägar, fruktträdsängar och alpslutningar.

Häger, hackspett och härfågel har gett boken dess huvudtitel. Härfågeln hör till de arter som naturskyddsföreningen och staten gemensamt försöker stötta. Vita storkar har inte varit helt försvunna som i Sverige men antalet ökar efter ett bottenläge på 70-talet. Berguven har varit utrotad men häckar på nytt. Pilgrimsfalkar finner sig till rätta i gamla stenbrott. Storspovarna är i behov av hjälp. Visst kan även människors miljöer passa fåglar, men något som åtminstone överraskade mig var hur man tydligt kan använda flygplatsers gräsytor som livsmiljöer för vissa fåglar – och för fjärilar – samtidigt som man håller stora fåglar och stora flockar borta. Syftet med boken tycks vara att väcka den tyska allmänheten för den naturskönhet som faktiskt finns på nära håll samt förklara vad även den enskilde kan göra för fågellivet. Inte så uppseendeväckande kanske för den redan mer eller mindre frälste, men det är sannerligen lovvärt. Många landskapsbilder, icke minst ur ”fågelperspektiv”, är så ljuvliga att de lockar mig att stiga in i dem. De, och beskrivningarna, borde få nordbor som faktiskt bryr sig om vår jord att vilja göra en avstickare i den sydtyska naturen, inte bara jakta igenom. Det är en vacker bok.

Anders Scharström

Gotska Sandön – i mina mellanrum (av Birger Svanteson), Gotlandica Förlag, 2012. 143 sidor

När jag långsamt bläddrar igenom Birger Svantesons nya fotobok kan jag inte undgå att tänka på en *gruk* av Piet Hein: ”Den Guds klarsyn falder på, ser det store i det små.” Att kunna se de stora sammanhangen i det riktigt lilla kräver en klarsyn och den klarsynen har Birger.

Det kan knappast finnas någon, som inte har varit bofast eller stationerad på ön, som känner Gotska Sandön så ingående som Birger. Är ut

och år in sedan 1969 har han återvänt med sina kameror. Han har varit där året runt. Han ser inte bara skogen och de enskilda träden; han ser ljuset och dagrarna i mellanrummen. Han har sett inte bara det som den vanliga besökaren ser. Han har tagit flygbilder, han har gett sig tid att lära känna de små strukturerna, såsom ådringen i förvridna trädstammar och dropparna på bladen. Han har fångat de kortlivade små sandskulpturerna på stranden och några små fjädrar i sanden. Han visar oss ön i dis, frost och snö.

Detta är en bilderbok. Det är bilderna som talar, även om Birger i början förklarar hur han gång på gång låter sina sinnen ta till sig ön och alltid ser något nytt.

Den som har besökt Gotska Sandön känner igen sig. Vi har sett – och ändå inte riktigt sett. Jodå, här finns Kapellet, Madam Söderlunds stuga, Bourgströms och de andra byggnaderna, t.o.m. tälten på lägerplatsen, som den tillfällige besökaren kan känna igen, men det är de annorlunda perspektiven i stort och framför allt i smått som gör den här boken så unik, så omistlig.

Anders Scharström

Hur gick det?

Waldemarsudde 21 okt

Trots kort förvarning lockades 10 konst- och/eller naturintresserade medlemmar till besöket på utställningen av Lars Jonssons fågelbilder på Waldemarsudde, där vi även fick träffa konstnären själv i Prins Eugens ateljé.

Djurgårdens höstfärger och regndiset över Saltjön skänkte en harmonisk inramning till Lars Jonssons fågelmålningar.

Om jag förstår honom rätt talar Lars Jonsson själv om att åstadkomma ett slags språk mellan motiven och betraktarna. Det är nog det som faktiskt sker, då han återger ögonblick på sätt som är mycket mer än stela avbildningar. Han ger oss en möjlighet att upptäcka grönlandsfalkens blick som tycks se allt, korparets samspel, fågelungarnas utsatthet, ejdervingarna som får vila på en varm klippa i sommarkvällens solljus, skatorna på snögnistrande grenar. Det

finns liv i konsten, det finns poesi i flera av konstverkens namn.

Miss inte den här utställningen!

Anders Scharström

Thurids krig 29 okt

I skuggan av de stora fältslagen, segrarna och nederlagen tilldrar sig de enskilda öden som kriget ingriper i men sällan blir ihågkomna av eftervärlden. Ett som nu har blivit dokumenterat är den bitterljuva berättelsen om färöiska Thurid och hennes brittiske soldat, som vi fick ta del av i form av en film, presenterad av Gunnel Wallén. Värdigt och lugnt berättad gick historien in i våra sinnen.

Efter filmen berättade Nanna Hermansson om **den otroliga, komplicerade "Psilanderaffären"** som i juni 1940 utspelade sig vid Färöarna och kunde ha lett till en tragedi och stort förhållandet mellan Sverige och Storbritannien.

Gunnel och Nanna hade 19 åhörare, varav ungefär en tredjedel kunde identifieras som FNSiN-medlemmar. Ämnet hade lockat flera medlemmar från Föreningen Norden och Samfundet Sverige-Färöarna. Bland dem fanns specialkunskaper som de delade med sig av och sålunda kompletterade denna del av andra världskrigets historia som förtjänar att berättas.

Anders Scharström

Kazakstan—bildföredrag / Höstmöte

Ca 20 personer följde med Elena Teterina på en resa till Kazakstan. Det är ett stort (6 ggr Sverige till ytan) land med en natur som både är vacker och skadad, från Aralsjön i väster till Semipalatsinsk i öster. Även samhället är kontrastrikt, med bebyggelse som spänner från de ultramoderna husen i huvudstaden Astana till jurtor på stäpperna.

Efter föredraget och bildvisningen följde höstmötet med val av delvis förändrad styrelse. Budgeten och oförändrad årsavgift godkändes.

Erik Elvers

Senhöstvandring 18 november

Vi var 12 stycken som var med på den av Erik Elvers ledda vandringen från Viggbyholm (Roslagsbanan) till Rydbo. Det var 11 km trevlig vandring i något grått väder men tack och lov utan större nederbörds mängder. I Viggbyholm såg vi exempel på stjärnhus. Liknande hus finns bl.a i Gröndal. Stjärnhusen är från 40-talet. Viggbyholm har varit station i Roslagsbanan sedan 1903

Hägernäs som vi gick förbi har fram till 1974 haft en flygflottilj. Det var en sjöflygflottilj och från hangarerna rullades planen rakt ut i sjön. Ett Catalinaplan sköts 1952 ner av ryskt jaktflyg över Östersjön.. Det kom från Hägernäs. Alla ombord överlevde. Flottiljområdet är numera bostadsområde.. En vacker strandpromenad förde oss förbi detta område. Därefter kom vi till ett alkärr som lyckligtvis var försett med en bra spång som gick lätt att vandra på.. En del av vandringen gick sedan i ett skogsparti med gran i fuktigare områden och tall i sandigare och torrare partier.

När vi närmade oss Rydboholm stötte vi på ett stort gravmonument och ett litet kapell. På Monumentet nämndes en kvinna född Koskull,

gift Brahe, som levde 1756-1805. Efter ytterligare en bit vandring nådde vi den planerade platsen för vår matpaus, vid Hällsund. Där fanns ett litet lusthus, byggt som en tunna med bänkar inuti. Det fanns plats för 9 personer inuti så 3 fick sitta utanför och äta..

Vi fortsatte en liten bit till Rydboholm. Slottet Rydboholm är från 1400-1500-talet och är numera inte öppet för allmänheten. Gustav Wasa vistades mycket där i sin ungdom och kan vara född där . Hans farmor bodde där. Slottet är privatägt och bebos av grevinnan Elisabeth Douglas och greven och finansmannen Gustaf Douglas. Engelska parken är öppen för allmänheten. I trakten av Rydboholm växte mycket bok och den tycktes även trivas där och sprida sig .

Nästa anhalt var **Östra Ryds kyrka, från 1300-talet.** Några av oss tog sedan bussen hem, andra vandrade vidare ett par kilometer till Rydbos station och åkte hem med Roslagsbanan. Under vandringen har vi sett och hört sångsvan, korp, ormvråk och nötskrika bl.a. En enda vild blomma kunde vi upptäcka, nämligen några exemplar av baldersbrå. Sammanfattningsvis en mycket trevlig vandring.

Kåre Strömberg

Program

HAGSTRÖMERBIBLIOTEKET

Thorsdag 31 januari kl 18.00
Haga tingshus (**Annerovägen 12, Solna**)

HAGSTRÖMERBIBLIOTEKET (HB) är ett bok- och medicinhistoriskt forskningsbibliotek i världsklass som visar upp sina bok- och bildskatter. Det bildades officiellt år 1997 sedan med .hedersdoktor Ove Hagelin valt ut de mest värdefulla verken ur Svenska Läkaresällskapets (SLS) och senare också Karolinska Institutets (KI), **bägge under lång tid försummade, äldre** boksamlingar. KI upplät Nobelkommitténs forna lokaler dit böckerna flyttades 1995.

Det tar endast emot besök efter överenskommelse men vi har lyckats boka en visning. Max 20 personer kan delta **för att alla skall**

kunna se böckerna och bilderna som visas. Intresserade bör alltså anmäla sig snarast. Kostnad 150 kr per person.

Anmälan till Erik Elvers, e-måle e.elvers[a]bredband.net, tfn (b) 08-858488.

Sätt gärna in avgiften i samband med anmälan på mitt Nordea plusgiro 140940-8.

LANDSKAPSRESEFÖRMÖTE

Thorsdag 7 februari kl 18.00 i lokal Baltzar

Vill och orkar vi en landskapsresa även år 2013? Överst på listan bedömer jag att Halland och Lappland står, men även åtminstone Sörmland, Östergötland, Småland och södra Bohuslän har nämnts.

De som är intresserade träffas och dryftar som-

marplanerna och upplägg av (ev) studiecirkel.
De som inte har möjlighet att vara med på mötet kan skicka synpunkter till mig i förväg.
Erik Elvers, e-måle e.elvers@bredband.net,
tfn (b) 08-858488

BILDER FRÅN NÄRKE / BERGSLAGEN

Thorsdag 14 februari kl 18, lokal Baltzar

Bildvisning / rapport från förra årets landskapsresa. Ingen föranmälan.
Kontaktperson Erik Elvers, e-måle e.elvers[a]
bredband.net, tfn (b) 08-58488

MEDELTIDENS NORDISKA BYGDER PÅ GRÖNLAND: bondekultur på marginalen vid klimatförändring

Måndag den 18 februari kl 18:00
Baltzar, Baltzar von Platens gata 11

Kring 985 e.Kr. etablerade isländska nybyggare en kreatursbaserad agrarkultur, kompletterad med sälfångst, i fjordarna längs Grönlands sydvästra kust under den medeltida värmeperioden: Österbygden längst i söder och den mindre Västerbygden längre norrut. Grönland blev ett medeltidssamhälle i miniatyr - några tusen individer med eget biskopssäte, stenkyrkor, kloster och tingsplats. Under senmedeltiden sammanföll en allmän nordeuropeisk agrarkris med att klimatet blev kraftigt kallare. Ca 1350–1400 avfolkades Västerbygden och hundra år senare var även Österbygden avfolkad. Grönland blev helt inuiternas, som flyttade in i de tidigare norröna agrarbygderna. Avfolkningen av den nordiska befolkningen på Grönland är ett av de mest fängslande historiska mysterierna och en av de största olösta arkeologiska gåtorna. Samtidigt är de arkeologiska lämningarna på Grönland unika: det senmedeltida nordiska bebyggelsemönstret har lämnats fruset i tiden. Det är skadats ringa av modern bebyggelse och det kalla klimatet har i stort bevarat de arkeologiska lämningarna.

Fredrik Charpentier Ljungqvist, som gästar oss, är doktorand i historia vid Stockholms universitet och sekreterare vid Centrum för medeltidsstudier vid Stockholms universitet.
Samarrangemang för FNSiN, Föreningen Norden (Stockholm) och Föreningen Sverige-Grönland.

INTRYCK FRÅN BANGLADESH

Torsdag 7 mars kl 18, lokal Baltzar

Karin Elvers besökte Bangladesh tre veckor hösten 2011 och berättar om sina intryck från landet.

Ingen föranmälan.

TIDIG VÅRUTFLYKT TILL SKURUPARKEN

Söndag 17 mars, Slussens bussterminal
kl 10.00

Vi träffas vid bussterminal O och når reservatet efter 25 minuters bussresa (buss 409,413,414, 422 eller 471) Hållplatsen heter Skuru skola och därifrån är det inte många minuters promenad till Skuruparken. Måktiga välslipade bergväggar möter oss. Vi svänger av mot vänster mot Värmdövägen och terrängen blir flackare. Snart dyker de första småstugorna upp. Vad skall hända med de 67 stugorna om förslaget om att Skuruparken skall bli naturreservat går igenom? Vi fortsätter vår vandring och så småningom befinner vi oss i parkens finaste del - söderslutningen mot hamnen. Är våren tidig är marken täckt av blåsippor och vitsippor och vi kan slå oss ner och ta fram termosarna. Vill vi upptäcka mer tar vi oss upp till parkens högsta topp varifrån man har fin utsikt mot havet. Efter ca 2 timmar är vi tillbaka vid busshåll-platsen.

Ingen föranmälan behövs men undrar du över något kontakta Eva Innings tel 08 7741253 el eva.innings@telia.com

VÅRMÖTE

Onsdag 20 mars kl 18.00,
lokal Baltzar, Baltzar von Platens gata 11

Se bifogad kallelse och dagordning.

Kaffe, te och smörgås.
Inget övrigt program

GOTSKA SANDÖN JUNI 2013

Ända sedan föreningens allra tidigaste år på 1970-talet har vi ordnat minst en resa per år till Gotska Sandön. Inför 2013 har vi preliminärt bokat platser för utresa från Nynäshamn torsdag den 6 juni och hemresa söndag den 9 juni.

Eftersom grupperna från föreningen har varit små de senaste åren har vi den här gången bara bokat tio platser. (Förut har vi haft 15-20 deltagare och rentav fler.) Så länge det finns lediga platser kvar kan vi naturligtvis utöka bokningen, men dröj inte med att höra av dig om du är intresserad! I synnerhet stugor och hyrtält kan snabbt bli fullbelagda

Logialternativ: 4-, 3- eller 2-bäddsrum i stuga, vandrarhem (dvs. 3-4 bäddar i ett rum), hyrtält eller eget tält. Vi har f n bokat 2-bäddsrum, hyrtält, eget tält. I stugorna finns ett litet kök. De som bor i vandrarhem eller tält använder gemensamt kokhus och det brukar fungera utmärkt. Hyrtält är tält som står uppställda på trätrallar och innehåller två sängar, hyfsat utrymme och relativt högt i tak

Kostnad preliminärt (resa + 3 nätter) per person vid övernattni ng i 2-bäddsrum 2200 kr, hyrtält 1740 kr, eget tält 1330 kr.

Priserna för 2-bäddsrum och hyrtält är under förutsättning av två personer delar på dem. Vill man ha ett eget rum eller hyrtält blir priset högre.

Uppl ysnin gar

Erik Elvers: e.elvers@bredband.net;
08-85 84 88

Anders Schaerström:
anders.schaerstrom @telia.com; 08-758 30 03

OGRÄS TILL VÅREN ?

I våras och somras sökte vi tillsammans efter ätliga ”ogräs”; vi utväxlade recept och ogräshistoriska uppl ysnin gar. Ska vi göra om det, med start i vår? Förhoppningsvis kan vår specialist Ingegerd Hosinsky vägleda oss på distans. Kontakta Anders Schaerström (anders.schaerstrom@telia.com; 08-758 30 03) om du är intresserad och har förslag.

RUNCIRKEL TILL VÅREN?

För en hel del år sedan hade vi en studiecirkel om runor och runtexter. Visst intresse har för sports om en upprepning av den, och jag funderar på en repris till våren med ca tre träffar i april-maj där vi pratar om runalfabetena (särskilt yngre runraden) och språkets utveckling och ser på ett par texter. Därefter en ”fältövning” där vi går ut en helg och till någon eller några stenar. Om du är intresserad hör av dig till mig senast 15 februari, meddela gärna om det är någon veckodag du föredrar eller inte kan.

Erik Elvers, e-måle e.elvers[a]bredband.net, tfn (b) 08-858488

NOS tipsar

Föreningen Norden, Stockholm

Möte med Jenny Sanner-Roosqvist, Sverige Radios Nordenkorrespondent
Onsdag 13 februari kl 18, Föreningen Norden, Hantverkarg. 29..Mer information: Se www.norden.se eller kontakta Anders Schærström: 08-758 30 03; anders.schaerstrom@telia.com..

Skidåkning vecka 9 i Tänn dalen

Flera FNSiN-medlemmar brukar tillbringa vecka 9 i Tänn dalen. OBS - Detta är inte ett föreningsarrangemang! Arrangör är Daniel Ahl: daniel.ahl@str.se. Vill du veta mer kan du även ta kontakt med någon av oss: Birgitta Traxel; Anders Schærström, Unn Hellsten (adresser se sidan 2) eller Sara Mariasdotter (hibiskus47@hotmail.se).

STF: Långfredagsvandring i nationalstadsparken

Fredag 29 mars kl 10.30,

Samling vid Östra station.

Pris: 20 kr.. Föranmälan krävs ej.

Vi går via Tekniska Högskolan till Ugglevikskällan och i markerna kring Stora Skuggan fram till Gasverket och buss 55 Matsäck för en rast.

Vandring ca 5 km.

Mats Gullberg, tel. 070-57092 47.

